

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ФІКСАЦІЇ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НЕПРЯМИХ ЗБИТКІВ
АГРОПІДПРИЄМСТВ ВІД ВІЙНИ**

Київ – 2023

УДК 657.2:631.11
М-54

Автори: Жук В.М., Бездушна Ю.С., Попко Є.Ю., Жук Н.Л., Павленко В.О.

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», протокол № 9 від 13 вересня 2023 р.

М-54 Методичні рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни / [Жук В.М., Бездушна Ю.С., Попко Є.Ю., Жук Н.Л., Павленко В.О.]; К.: ННЦ «ІАЕ», 2023. 25 с.

Методичні рекомендації розроблені на виконання Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» від 20.03.2022 р. № 326 в частині оцінки: завданих збитків власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення (п. 6 Постанови № 326); економічних втрат підприємств, а саме упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності – упущена вигода державних підприємств та підприємств недержавної форми власності (п. 14 Постанови № 326).

Рекомендації містять: загальні положення, об'єкти господарювання, які зазнали непрямих збитків, види (приклади) непрямих збитків, організацію роботи по виявленню та фіксації непрямих збитків, розрахунок розміру непрямих збитків, порядок узагальнення, обліку та оприлюднення інформації.

Методичні рекомендації друкуються в рамках виконання дослідження за проектом «Розробити методичні підходи до визначення втрат, оцінювання впливу військової агресії та компенсаційної політики на розвиток аграрного підприємництва» № 2022.01/0145 конкурсу «Наука для відбудови України в воєнний та повоєнний періоди» за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України.

Призначені для покращення роботи спеціальних комісій по визначенню шкоди та збитків та спеціалістів обліково-економічних служб підприємств, фахівців міністерств і відомств України.

УДК 657.2:631.11
М-54

© ННЦ «Інститут аграрної економіки»

РЕКОМЕНДАЦІЇ

з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств

від війни

Зміст

1. Загальні положення.
2. Об'єкти господарювання, які зазнали непрямих збитків
3. Види (приклади) непрямих збитків
4. Організація роботи по виявленню та фіксації непрямих збитків
5. Розрахунок розміру непрямих збитків
6. Узагальнення, облік та оприлюднення інформації
7. Прикінцеві положення

1. Загальні положення

1.1. Рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни (далі – Рекомендації) розроблені на виконання Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» від 20.03.2022 р. № 326 (далі – Постанова № 326), в частині оцінки:

завданих збитків власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення (п. 6 Постанови № 326);

економічних втрат підприємств, а саме упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності – упущена вигода державних підприємств та підприємств недержавної форми власності (п. 14 Постанови № 326).

1.2. Рекомендації розкривають організацію й порядок дій фахівців агропідприємств з виявлення, оцінки та фіксації збитків на державних ресурсах, призначених для акумулювання і документування воєнних злочинів.

Запропонований в Рекомендаціях порядок дій передбачає виявлення, документальне підтвердження та процедури оцінки нанесених війною непрямих збитків (упущеної вигоди) агропідприємствам від повного або часткового унеможливлення використання земель, що знаходяться в їх

обробітку, та від повного або часткового зниження потенціалу їх біологічних активів (далі – непрямі збитки).

1.3. Рекомендації направлені виключно на фіксацію та визначення розміру саме непрямих збитків в результаті війни, а саме від унеможливлення повноцінного господарювання на земельних ділянках та втрат потенційної продуктивності довгострокових біологічних активів.

У цих рекомендаціях не розглядається порядок документування, оцінки і фіксації розміру прямої шкоди від втрати чи пошкодження будівель, споруд, техніки та іншого майна, загибелі біологічних активів, втрати запасів і інших об'єктів, які фізично ідентифікуються та мають балансову оцінку.

Фіксування, документування та формування обліково-економічними службами агропідприємств доказової бази про факти прямих втрат (шкоди) від руйнування, втрати чи часткового пошкодження майна, а також оприлюднення відповідної інформації на державних інтернет-ресурсах регулюється методичними рекомендаціями з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам внаслідок збройної агресії російської федерації (<http://federation.faaf.org.ua/>).

1.4. Терміни у Рекомендаціях застосовуються у значеннях, визначених чинним цивільним, господарським, бухгалтерським та іншим відповідним законодавством України.

Запропонований в Рекомендаціях алгоритм фіксації й оцінки непрямих збитків базується на міжнародних та національних стандартах бухгалтерського обліку, статистичній звітності, експертній оцінці, судовій експертизі.

1.5. Рекомендації призначені для міністерств, відомств України та агропідприємств, які є власниками чи користувачами пошкоджених земель сільськогосподарського призначення та/або пошкоджених/втрачених біологічних активів. Рекомендації забезпечують доказовість непрямих збитків при заповненні електронних форм державних ресурсів з документування воєнних злочинів (таких як проект "Росія заплатить" (<https://damaged.in.ua/>) та інші), а також в міжнародних судових процесах при формуванні позивних заяв щодо відшкодування завданих збитків (як окремими агропідприємствами, так і державними органами).

2. Об'єкти господарювання, які зазнали непрямих збитків

2.1. Непрямі збитки (упущена вигода) визначаються по об'єктах господарювання, які втратили свою потенційну (попередню) продуктивність через війну.

2.2. Ці Рекомендації такими об'єктами розглядають земельні ділянки та біологічні активи, щодо попередньої (потенційної) продуктивності яких є дані бухгалтерського обліку та статистичної звітності. А саме:

- 1) Земельні ділянки сільськогосподарського призначення, що:
 - знаходяться на *тимчасово окупованих територіях*.
 - не можуть експлуатуватися в результаті проведених на них *військових дій*, замінування та інших подій військової агресії.
 - не використовуються в результаті унеможливлення сільськогосподарської діяльності *за наслідками війни* (економічні, кадрові та інші причини припинення агропідприємствами виробничої діяльності).
- 2) Довгострокові біологічні активи рослинництва: плодові, ягідні, кормові, захисні та інші насадження, що зазнали воєнного пошкодження та/або втратили потенційну продуктивність через унеможливлення війною їх необхідного за технологією обробітку.
- 3) Довгострокові та поточні біологічні активи тваринництва, які втратили свою потенційну продуктивність через обмеження можливостей догляду за необхідними технологіями.

2.3. Об'єкти господарювання ідентифікуються за місцем знаходження (місцевість, поле, ферма тощо), призначенням, видом (сільськогосподарські угіддя, тип насаджень, види тварин та їх групи тощо) та розміром (гектари, поголів'я). Всі їх кількісні та якісні (продуктивні) характеристики слугують основою фіксування в *Акті огляду об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями* (Додаток 1). Зібрана інформація про кількісні та якісні характеристики об'єктів та інформація про нанесену їм війною шкоду, є задокументованими доказами для розрахунку та визначення розміру нанесеної підприємству непрямої шкоди (упущеної вигоди).

3. Види (приклади) непрямих збитків

3.1. Непрямі збитки (упущена вигода) виникає в агропідприємстві в результаті унеможливлення господарювання на земельних ділянках та внаслідок негативного впливу війни на продуктивність біологічних активів.

3.2. Дані Рекомендації розширюють приклади (перелік) воєнних злочинів у державних реєстрах (ресурсах) їх акумулювання і документування. А саме:

1) Збитки від унеможливлення господарювання на землях сільськогосподарського призначення у розрізі:

- тимчасово окупованих земель;
- земель, які заміновані, забруднені війною;
- землі, які не використовуються з економічних наслідків від війни.

2) Збитки від втрати продуктивності довгострокових біологічних активів рослинництва.

3) Збитки від втрати продуктивності біологічних активів тваринництва.

3.3. В даних Рекомендації йдеться лише про непрямі збитки (упущену вигоду) від війни. Фіксація та визначення розміру прямої шкоди, завданої війною, біологічним активам, основним засобам та іншому майну визначається Методичними рекомендаціями з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам внаслідок збройної агресії російської федерації.

4. Організація роботи по виявленню та фіксації непрямих збитків

4.1. Виявлення та фіксація непрямих збитків (упущеної вигоди) проводиться по об'єктах господарювання, які зазнали негативного впливу від війни. Робота проводиться спеціальною комісією на підприємстві. Склад Комісії бажано формувати у відповідності до змісту Постанови № 326, а саме:

Згідно п. 6 Постанови № 326 відповідальними за визначення *збитків завданих власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення* є обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації).

Згідно п. 14 Постанови № 326 відповідальними за визначення *збитків (упущеної вигоди) від втрати продуктивності біологічних активів* є:

міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, які є уповноваженими органами управління, - в частині підприємств, що належать до сфери їх управління;

обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану – військові адміністрації), - в частині підприємств недержавної форми власності, які знаходяться на території відповідних областей та м. Києва.

4.2. Комісія формується за наказом керівника агропідприємства та, за можливості, спільним наказом з державними адміністраціями, органами управління щодо державних підприємств, виконавчими органами місцевих громад щодо недержавних підприємств у складі:

керівника агропідприємства;
фахівців обліково-економічної служби, служб рослинництва і тваринництва агропідприємства;

представника обласної/Київської міської державної адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації), - в частині підприємств недержавної форми власності;

представника міністерства, іншого центрального або місцевого органу виконавчої влади, які є уповноваженими органами управління, - в частині державних підприємств;

представника місцевого самоврядування;

представника територіальних органів Державної служби з надзвичайних ситуацій (за згодою).

4.3. З метою встановлення переліку об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями, Комісія проводить їх огляд, вивчення наявних документів та фактів і характеру нанесеної шкоди.

Результати обстеження узагальнюються в *Акті огляду об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями* (далі – Акт). Форма Акту наведена в додатку 1 до Рекомендацій.

4.4. Дані заносяться в Акт в розрізі видів об'єктів господарювання, які втратили свою потенційну (попередню) продуктивність через війну, за розділами:

- земельні ділянки сільськогосподарського призначення;
- довгострокові біологічні активи рослинництва;
- довгострокові та поточні біологічні активи тваринництва.

4.5. У розділі 1 «Земельні ділянки сільськогосподарського призначення» (Акт, додаток 1):

4.5.1. Інформація фіксується в розрізі зручному для подальшого групування на державних ресурсах, а саме:

тимчасово окуповані землі;

землі заміновані, забруднені війною;

землі, які не використовуються з економічних наслідків від війни.

4.5.2. По цих розрізах (групах) земельні ділянки в Акті фіксуються за: місцезнаходженням; полем; цільовим призначенням; площею; документами, що підтверджують право власності чи користування, оренди; терміном дії

документа, що підтверджує право власності чи користування; підтверджуючі документи (кадастрові номери тощо) та інші документи, в тому числі фото та/або відео докази шкоди.

Джерелами інформації щодо земельних ділянок є: документи на право власності чи користування, договори оренди земельних ділянок (щодо орендованих земель), матеріали інвентаризації земель (за їх наявності), витяги з Державного земельного кадастру та інші документи, що підтверджують права на земельні ділянки, використання яких стало неможливим через війну.

4.5.3. Графа 1 «Місцезнаходження», графа 3 «Цільове призначення», графа 4 «Площа» заповнюються на основі Витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно чи іншого документу про власність. У разі коли земельні ділянки перебувають в оренді агропідприємства, підставою для заповнення граф 1, 3, 4 є чинні договори оренди.

Графа 2 «Поле» заповнюється на основі документів про сівозміни чи інших агрономічних документах. За потреби посилення доказовості в графі «Поле» зазначаються кадастрові номери. У разі їх великої кількості формується окремий витяг з їх переліком по цьому полю. При цьому у графі «Поле» зазначається «Перелік кадастрових номерів додається до Акту».

У графу 5 «Документи, що підтверджують право власності чи користування» вносяться реквізити документа, що підтверджує право власності чи право користування земельною ділянкою: Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державний акт на право постійного користування, Договір оренди земельної ділянки.

У разі наявності великої кількості договорів оренди допускається загальне означення «Договори оренди земельних ділянок», «Витяги з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно» та інші логічні узагальнення.

У графі 6 «Термін дії документа, що підтверджує право власності чи користування» проставляється відмітка про термін дії документа, чи сукупності документів, що підтверджує право власності чи користування.

У графу 7 «Підтверджуючі документи» заносяться документи, які містять інформацію про факти нанесення шкоди: документи від військових адміністрацій, місцевих органів влади, акти державних адміністрацій, органів управління щодо державних підприємств, відео- фотодокументи руйнувань, пошкоджень тощо.

Щодо розрізу (групи) «Земельні ділянки, які не використовуються з економічних наслідків від війни» додатковими підтверджуючими документами є: документи, які засвідчують мобілізацію на війну кадрів

підприємства, документи (довідки, акти бухгалтерії тощо), що засвідчують відсутність в господарстві паливно-мастильних матеріалів, мінеральних добрив та інших запасів, необхідних для здійснення господарської діяльності, відсутності можливості їх придбати за наявності навіть грошових коштів на рахунках та інших логічних доказів на підставі даних бухгалтерського обліку підприємства чи інших ресурсів.

4.6. У розділі 2 «Довгострокові біологічні активи рослинництва» відображається інформація щодо довгострокових біологічних активів рослинництва: плодові, ягідні, кормові, захисні та інші насадження, що втратили свій потенціал продуктивності від воєнного пошкодження або унеможливлення їх необхідного за технологією обробітку.

4.6.1. Комісією проводиться огляд, що засвідчує, факт порушення війною технології вирощування довгострокових біологічних активів рослинництва.

У разі, коли доступ до об'єктів відсутній, обмежений, або біологічні активи повністю знищені, Акт заповнюється на основі документів бухгалтерського обліку, що підтверджують наявність, кількість та склад довгострокових біологічних активів на балансі агропідприємства станом на 24 лютого 2022 року та на підставі того, що технологічний догляд за цими активами неможливий або обмежений.

4.6.2. В Акті відображається наступна інформація щодо довгострокових біологічних активів рослинництва: місцезнаходження насаджень; вид біологічних активів; площа насаджень; інвентарний номер; вік насаджень; підтверджуючі документи щодо завданої шкода.

У графі 1 «Місцезнаходження» вказується населений пункт фактичного розташування біологічних активів.

У графі 2 «Дані щодо земельної ділянки під біологічними активами (документ на право власності чи користування)» за можливості наводяться назва і реквізити документу на право власності чи користування земельною ділянкою під біологічними активами (Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державний акт на право постійного користування, Договір оренди земельної ділянки тощо).

У графі 3 «Культура» зазначається найменування і сорт біологічного активу.

Графи 3 «Культура», 4 «Площа», 5 «Інвентарний номер», 6 «Рік посадки» заповнюються на основі даних Інвентарної картки. Додаткова інформація може бути отримана з Актів посадки багаторічних насаджень та Актів їх введення в експлуатацію та щорічних Інвентаризаційних описів.

У графу 7 «Підтверджуючі документи» заносяться документи, які містять інформацію про факти унеможливлення нормального технологічного догляду: документи від військових адміністрацій, місцевих органів влади, акти державних адміністрацій, органів управління щодо державних підприємств, відео- фотодокументи руйнувань, пошкоджень, акти, довідки довільної форми про неможливість проводити обрізку дерев, захист від шкідників і хвороб тощо.

4.7. *Розділ 3 «Довгострокові та поточні біологічні активи тваринництва»* Акту призначений для внесення інформації щодо довгострокових та поточних біологічних активів тваринництва, які втратили свою потенційну продуктивність через обмеження можливостей догляду за необхідними технологіями.

4.7.1. Ідентифікація біологічних активів тваринництва відбувається візуально, за документами бухгалтерського обліку, що підтверджують наявність, кількість та склад біологічних активів на балансі агропідприємства станом на 24 лютого 2022 року.

4.7.2. В процесі фіксації в Акті зазначається: місцезнаходження (ферма), вид біологічних активів, група, кількість голів, документи, що підтверджують неможливість (відсутність) технологічного догляду та зниження продуктивності.

У графі 1 «Місцезнаходження (ферма)» вказується населений пункт фактичного розташування біологічних активів.

Графа 2 «Вид біологічних активів», графа 3 «Група» заповнюються на основі даних інвентарного (по групах) обліку. Додаткова інформація може бути отримана з Актів переведення тварин з групи в групу, до основного стада та даних Інвентаризацій.

Графа 4 «Кількість голів» містить кількісні показники щодо біологічних активів тваринництва, які втратили свою потенційну продуктивність через обмеження можливостей догляду за необхідними технологіями.

У графу 5 «Підтверджуючі документи» заносяться документи, які містять інформацію про факт нанесення шкоди/втрати продуктивності: документи від військових адміністрацій, місцевих органів влади, акти державних адміністрацій, органів управління щодо державних підприємств, відео- фотодокументи руйнувань, пошкоджень, акти довільної форми про неналежний зоотехнічне утримання, ветеринарний догляд, відсутність ветпрепаратів, довідки територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки про мобілізацію закріплених за біологічними активами кадрів тощо.

4.8. Для зручності Комісія може складати не один «Акт огляду об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями», а окремі такі Акти по землях та по біологічних активах рослинництва і тваринництва.

4.9. Заповнений Акт (Акти) підписуються усіма членами Комісії та передається в обліково-економічну службу підприємства для проведення розрахунку суми непрямих втрат від війни.

5. Розрахунок розміру непрямих збитків

5.1. Оцінка розміру непрямих збитків проводиться порівняльним методом. Порівнюються усереднені дані за попередній довоєнний період та дані за наслідками війни.

Оцінка розміру завданих непрямих збитків проводиться фахівцями обліково-економічної служби в тому числі зі складу Комісії. Розрахунок проводиться у грошовій формі, по об'єктах господарювання, що зафіксовані в Акті (Додаток 1). Розрахунок здійснюється по формі *Розрахунку непрямих збитків агропідприємства від війни* (далі - Розрахунок) наведеній в Додатку 2 до Рекомендацій.

Розрахунок передбачає заповнення й обрахунок за таблицями по розділах.

Розділ 1. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення.

5.2. Непрямим збитком власника/користувача земельної ділянки сільськогосподарського призначення є його втрати у вигляді упущеної вигоди (недоотриманого валового доходу) через неможливість використання сільськогосподарських угідь у зв'язку з війною.

5.3. Непрямі збитки (упущена вигода) розраховується як добуток площі втрачених для господарювання сільськогосподарських угідь та середньорічного розміру валового доходу від сільськогосподарської діяльності на 1 га. в довоєнний період.

5.4. Валовий дохід від сільськогосподарської діяльності у довоєнний період визначається як різниця між доходом від реалізації продукції, вирощеної на земельній ділянці та її виробничою собівартістю.

5.5. Підприємство (Комісія) обирає найбільш прийнятний для себе, але доказовий варіант розрахунку середньорічного довоєнного валового доходу, а саме:

5.5.1. обираються звітні дані за результатами діяльності в цілому по галузі рослинництва підприємства;

5.5.2. на підставі документів сівозмін вибираються звітні дані лише по культурах, які планувалось вирощувати на цьому полі у 2022 році;

5.5.3. обираються звітні дані лише по культурам, що є типовими для агропідприємства, вирощувались ним протягом останніх 3 років і займали суттєву (більше 50%) частку посівів.

5.6. Розрахунок середньорічного довоєнного валового доходу від сільськогосподарської діяльності (на 1 га) проводиться на основі даних статистичної звітності агропідприємства за 2019, 2020, 2021 р.р.:

- форма № 21-заг - Звіт про реалізацію продукції сільського господарства (далі – форма 21-заг);
- форма № 29-сг - Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду (далі – форма 29-сг).;
- форма № 50-сг - Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств (далі – форма 50-сг).

5.7. Послідовність заповнення таблиці 1.1. Розрахунку передбачає занесення інформації з форм статистичної звітності відповідно до обраного за п.п. 5.5 варіанту розрахунку.

У графі А «Рік» зазначається рік, за який проводиться розрахунок. У разі, коли для розрахунку використовуються дані в цілому по підприємству, без розрізу по культурах (п.п. 5.5.1.), графа 1 матиме по одному рядку на кожен рік. У разі розрахунку по декільком культурам (п.п. 5.5.2, 5.5.3) у графі А рік дублюється по кожній культурі окремо та підводиться підсумок за 2019, 2020, 2021 роки.

У графі В «Культура» по рядках вноситься або одна культура, або вписуються культури обрані для розрахунку, або вписуються дані однією стрічкою «Рослинництво» залежно від обраного п.п. 5.5. Рекомендацій.

Графа 1 «Зібрана площа, га» заповнюється за даними колонки 2 форми № 29-сг.

Графа 2 «Обсяг виробництва в масі після доробки, ц» переноситься з колонки 4 форми № 29-сг.

Графа 3 «Кількість реалізованої продукції, ц» переноситься з колонки 1 форми № 21-заг.

Графа 4 «Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн» переноситься з колонки 2 форми № 21-заг.

Графа 5 «Очікуваний дохід від продукції, одержуваної на земельній ділянці, грн.» розраховується шляхом множення ціни реалізації 1 ц. продукції (графа 4/графа3) та обсягу виробництва (графа 2).

Графа 6 «Виробнича собівартість виробленої продукції, грн.» переноситься з колонки 1 форми № 50-сг.

Графа 7 «Валовий дохід від сільськогосподарської діяльності, грн.» визначається як різниця між очікуваним доходом від продукції, одержуваної на земельній ділянці (графа 5) та виробничою собівартістю виробленої продукції (графа 6).

Графа 8 «Валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га с.г. угідь» передбачає розрахунок суми валового доходу на 1 га, шляхом його ділення (графа7) на зібрану площу (графа 1). У разі коли в розрахунок використано декілька культур валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га розраховується за узагальнюючими показниками «Всього за 20__ рік».

Узагальнюючим показником таблиці 1.1. є «Середньорічний валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га сільськогосподарських угідь», який розраховується як середнє значення річних валових доходів по тому чи іншому обраному варіанту (п. 5.5).

5.8. Для визначення непрямих збитків використовується Таблиця 1.2. «Розрахунок непрямих збитків від унеможливлення використання земель». До неї інформація заноситься з Акту (Додаток 1) та таблиці 1.1 (Додаток 2).

У графу 1 «Земельні ділянки» заносяться види земель з Акту (Додаток 1): тимчасово окуповані землі; землі заміновані, забруднені війною; землі, які не використовуються з економічних наслідків від війни.

У графу 2 «Загальна площа угідь» переносяться підсумкові дані щодо загальної площі угідь з графи 4 Акту (Додаток 1) у розрізі видів земель.

Графа 3 «Середньорічний валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га сільськогосподарських угідь, грн.» заповнюється на основі таблиці 1.1 (Додаток 2), підсумкові дані графи 8.

Графа 4 «Сума непрямих збитків» розраховується як добуток площі (графа 2) та середньорічного валового доходу від сільськогосподарської діяльності на 1 га сільськогосподарських угідь (графа 3).

Розділ 2. Довгострокові біологічні активи рослинництва

5.9. Непрямим збитком агропідприємства в частині біологічних активів рослинництва є його упущена вигода (недоотриманий прибуток) від знищення, пошкодження чи іншої втрати продуктивності довгострокових біологічних активів рослинництва.

5.10. Непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються з урахуванням того, чи будуть використовуватись дані біологічні активи у 2022 році.

5.10.1. Якщо в силу воєнної агресії певна площа саду чи іншого виду біологічних активів не обробляється і не планується збирати урожай (через окупацію тощо), непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються як добуток втраченої площі та середньорічного розміру валового доходу отриманого агропідприємством на 1 га від садівництва/ягідництва чи інших видів довгострокових біологічних активів рослинництва.

5.10.2. Якщо продуктивність біологічних активів втрачена частково, непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються як добуток середньорічного валового доходу на одиницю продукції та різниці в обсягах виробництва у попередніх (2019-2021 рр.) та поточному (2022 р.) періодах.

5.11. Розрахунок середньорічного валового доходу від довгострокових біологічних активів рослинництва проводиться у таблиці 2.1 на основі даних форм статистичної звітності агропідприємства, що зазначені в п.п. 5.6.

5.12. Таблиця 2.1. «Розрахунок середньорічного валового доходу від довгострокових біологічних активів рослинництва» (Додаток 2) заповнюється окремо по кожній культурі/виду сільськогосподарської продукції, яка зазнала втрати продуктивності.

У графі А «Рік» зазначається рік, за який проводиться розрахунок. Середньорічний валовий дохід розраховується як середнє значення валового доходу за останні 3 довоєнні роки: 2019, 2020, 2021 рр.

У графі В по рядках вноситься найменування культури та виду сільськогосподарської продукції, що обрані для розрахунку. Дані у:

графу 1 «Зібрана площа, га» переносяться з колонки 1 розділу 2 форми № 29-сг;

графу 2 «Обсяг виробництва, ц» переносяться з колонки 3 розділу 2 форми № 29-сг;

графу 3 «Кількість реалізованої продукції, ц» переносяться з колонки 1 форми № 21-заг;

графу 4 «Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн» переносяться з колонки 2 форми № 21-заг.

Показники графи 5 «Очікуваний дохід від біологічних активів, грн» розраховуються шляхом множення ціни реалізації 1 ц. продукції (графа 4/графа 3) та обсягу виробництва (графа 2);

Дані у графу 6 «Виробнича собівартість виробленої продукції, грн» переносяться з колонки 1 форми № 50-сг.

Графа 7 «Валовий дохід, всього грн.» визначається як різниця між очікуваним доходом від біологічних активів (графа 5) та виробничою собівартістю виробленої продукції (графа 6).

Графа 8 «Валовий дохід на 1 га, грн/га» передбачає розрахунок суми валового доходу на 1 га шляхом його ділення (графа 7) на площу насаджень (графа 1).

Графа 9 «Валовий дохід на одиницю продукції, грн/ц» передбачає розрахунок суми валового доходу на одиницю продукції шляхом його ділення (графа 7) на обсяг виробництва (графа 2).

Узагальнюючим показником таблиці 2.1. «Валовий дохід» по рядку є «Всього в середньому», який розраховується як середнє значення показників таблиці за три роки по кожному виду довгострокових біологічних активів рослинництва, щодо яких визначаються непрямі збитки.

5.12. Розмір непрямого збитку агропідприємства від втрати продуктивності довгострокових біологічних активів рослинництва (п. 2.2. Розрахунку) визначається за алгоритмом п.п. 5.10. А саме:

5.12.1. Якщо біологічні активи повністю не експлуатуються (п.п. 5.10.1) заповнюється таблиця 2.2.1 «Непрямі збитки від повної втрати продуктивності біологічних активів рослинництва».

Графа 1 «Культура» заповнюється з графи 3 Розділу 2 Акту (Додаток 1).

Дані у графу 2 «Втрачена площа, га» переносяться з графи 4 Розділу 2 Акту (Додаток 1).

Графа 3 «Попередній середньорічний валовий дохід на 1 га, грн» заповнюється на основі таблиці 2.1 (підсумкові дані графи 8).

Графа 4 «Сума непрямих збитків, грн.» розраховується множенням попереднього середньорічного валового доходу на 1 га (графа 3) та втраченої площі (графа 2).

5.12.2. Якщо біологічні активи плодоносять (дали урожай), але втратили свою потенційну продуктивність (п.п. 5.10.2) заповнюється таблиця 2.2.2 «Непрямі збитки від часткової втрати продуктивності біологічних активів рослинництва».

Графа 1 «Культура» заповнюється з графи 3 Розділ 2 (Додаток 1) або з графи В таблиці 2.1.

Графа 2 «Обсяг виробництва в середньому за попередній період, ц» заповнюється на основі підсумкових даних графи 2 таблиці 2.1.

У графу 3 «Обсяг виробництва за 2022 рік, ц» вносяться фактичні дані на період збору урожаю згідно форми 29-сг.

Графа 4 «Середньорічний валовий дохід на одиницю продукції грн./ц.» заповнюється на основі таблиці 2.1, підсумкові дані графи 9.

Графа 5 «Сума непрямих збитків, грн.» розраховується як добуток середньорічного валового доходу на одиницю продукції (графа 4) та різниці в обсягах виробництва за попередні (графа 2) та нинішній (графа 3) періоди.

Розділ 3. Довгострокові та поточні біологічні активи тваринництва

5.13. Непрямим збитком агропідприємства в частині біологічних активів тваринництва є його упущена вигода (недоотриманий прибуток) від повної та/або часткової втрати продуктивності довгострокових і поточних біологічних активів тваринництва.

5.14. Непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються в залежності від ступеня втрати продуктивності біологічних активів у 2022 році, а саме:

5.14.1. Якщо підприємством повністю втрачені біологічні активи, непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються як добуток середньорічного валового доходу від тих чи інших активів тваринництва на одиницю продукції та середнього обсягу її виробництва у попередні періоди (2019-2021 рр.).

5.14.2. Якщо біологічні активи втрачені частково, непрямі збитки (упущена вигода) розраховуються як добуток середньорічного валового доходу від певного виду тваринництва на одиницю продукції та різниці в обсягах виробництва такої продукції у попередні (2019-2021 рр.) та нинішній (2022 р.) періоди.

5.15. Розрахунок валового доходу від біологічних активів тваринництва проводиться на основі даних форм статистичної звітності агропідприємства за 2019, 2020, 2021, 2022 рр.:

- форма № 21-заг «Звіт про реалізацію продукції сільського господарства» (далі – форма 21-заг);
- форма № 24-сг «Звіт про виробництво продукції тваринництва та кількість сільськогосподарських тварин» (далі – форма 24-сг).;
- форма № 50-сг «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» (далі – форма 50-сг).

5.16. Таблиця 3.1. «Розрахунок середньорічного валового доходу від біологічних активів тваринництва» (Додаток 2) складається окремо по кожному виду продукції тваринництва (молоко, приріст ВРХ, свиней тощо).

У графі А «Рік» зазначається рік, за який проводиться розрахунок. Середньорічний валовий дохід розраховується як середнє значення валового доходу за останні 3 довоєнні роки: 2019, 2020, 2021 р.р.

У графу В вносяться види продукції тваринництва, які продукуються групами/видами тварин, що зазначені в колонках 2 і 3 Акту (Додаток 1).

Графа 1 «Вироблено продукції тваринництва, ц» заповнюється з колонок 1, 2 розділу 1.1 та колонки 1 розділу 1.2 форми № 24-сг.

Дані у графу 2 «Кількість реалізованої продукції, ц» переносяться з колонки 1 форми № 21-заг, у графу 3 «Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн» – з колонки 2 форми № 21-заг.

Показники графи 4 «Очікуваний дохід від біологічних активів, грн» розраховуються шляхом множення ціни реалізації 1 ц продукції (графа 3/ графа 2) та обсягу виробництва (графа 1).

Дані у графу «Виробнича собівартість виробленої продукції, грн» переносяться з колонки 1 форми № 50-сг.

Показники графи 6 «Валовий дохід, всього грн» визначаються як різниця між очікуваним доходом від біологічних активів (графа 4) та виробничою собівартістю виробленої продукції (графа 5).

Графа 7 «Валовий дохід на одиницю продукції, грн./ц.» передбачає розрахунок суми валового доходу на одиницю продукції шляхом його ділення (графа 6) на обсяг виробництва (графа 1).

Узагальнюючим показником таблиці 3.1 є «Всього в середньому», який розраховується як середнє значення по тому чи іншому виду продукції.

5.17. Розмір непрямого збитку агропідприємства від втрати продуктивності біологічних активів тваринництва (таблиця 3.2. Розрахунок) визначається з урахуванням п.п. 5.14.

5.17.1. Якщо біологічні активи повністю не експлуатуються (п.п. 5.14.1), заповнюється таблиця 3.2.1 «Непрямі збитки від повної втрати продуктивності біологічних активів тваринництва».

Графа 1 «Вид продукції тваринництва» передбачає відображення усіх видів продукції, по яких проводився розрахунок і заповнювалась таблиця 3.1. (графа В).

Графа 2 «Середній обсяг виробництва продукції тваринництва у попередні періоди, ц.» заповнюється на основі підсумкових даних графи 1 таблиці 3.1.

Графа 3 «Середньорічний валовий дохід на одиницю продукції, грн./ц.» заповнюється на основі таблиці 3.1., підсумкові дані графи 7.

Графа 4 «Сума непрямих збитків, грн.» розраховується множенням середньорічного валового доходу на одиницю продукції (графа 3) та середнього обсягу виробництва продукції тваринництва у попередні періоди, (графа 1).

5.17.2. Якщо продуктивність біологічних активів тваринництва втрачена частково (п.п. 5.14.2) заповнюється таблиця 3.2.2 «Непрямі збитки від часткової втрати продуктивності біологічних активів тваринництва».

Графа 1 «Вид продукції тваринництва» передбачає відображення усіх видів продукції, по яких проводився розрахунок і заповнювалась таблиця 3.1. (графа В).

Графа 2 «Обсяг виробництва в середньому за попередній період, ц.» заповнюється на основі підсумкових даних графи 1 таблиці 3.1.

Графа 3 «Обсяг виробництва за 2022 рік, ц.» заповнюється на основі форми № 24-сг за 2022 рік.

Графа 4 «Середньорічний валовий дохід на одиницю продукції грн./ц.» заповнюється на основі таблиці 3.1., підсумкові дані графи 7.

Графа 5 «Сума непрямих збитків, грн.» розраховується як добуток середньорічного валового доходу на одиницю продукції (графа 4) та різниці в обсягах виробництва за попередні (графа 2) та нинішній (графа 3) періоди.

5.18. Розраховані непрямі збитки за потреби слід скоригувати на офіційний індекс інфляції.

6. Узагальнення, облік та оприлюднення інформації

6.1. Оформлені та підписані членами комісії Акт та Розрахунок збираються в справи, які слугують первинними документами для відображення в бухгалтерському обліку підприємства та фіксації на відповідних державних ресурсах.

6.2. До встановлення судами чи іншими рішеннями справедливості вини російської федерації суми непрямих збитків відображаються на позабалансовому субрахунку 041 «Непередбачені активи».

Після рішення суду (ініціатив справедливості) на суму завданих збитків підприємство здійснює запис за дебетом субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» і кредитом субрахунку 715 «Штрафи, пені, неустойки».

6.3. Оформлені та підписані усіма членами комісії Акт та Розрахунок разом з іншими файлами, що підтверджують факти воєнних злочинів та розмір непрямих збитків, розміщуються на відповідних державних ресурсах:

– проект «Росія заплатить», розроблений KSE Institute спільно з Офісом Президента України та Міністерством економіки України (<https://damaged.in.ua/>);

– ресурс для належного документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності, створений Офісом Генерального прокурора разом з українськими та міжнародними партнерами (<https://warcrimes.gov.ua/>);

– спеціальний чат-бот Tribunal.ua (<https://bit.ly/3hPpezs>);

– ресурс «Опора» (<https://russiancrime.org/>);

– об'єднаний майданчик для збору доказів воєнних злочинів (<https://dokaz.gov.ua/>);

– єдиний національний портал збору фактів порушення прав людини (<https://cutt.ly/YFvIjdE>) та ін.

6.4. За наявності у агропідприємства офіційного сайту, веб-сторінки або профілю в соціальних мережах воно може оприлюднити зібрані докази та інформацію про обсяги непрямих збитків на вказаних інтернет-ресурсах.

6.5. Якщо сільськогосподарське підприємство зобов'язане або добровільно готує та оприлюднює Звіт про управління, то інформація про розмір непрямих збитків має бути оприлюднена у розділі «Результати діяльності» та врахована при формуванні розділу «Ризики».

7. Прикінцеві положення

7.1. Рекомендацій підлягають уточненню за результатами виконання Постанови № 326.

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

(посада керівника підприємства)

(підпис) (ініціали, прізвище)
«__» _____ 2022 року

(підприємство, організація)

Код за ЄДРПОУ

--	--	--	--	--	--	--	--

Акт огляду об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями
«__» _____ 2022 року

Комісією, що створена Наказом від «__» _____ 20__ року № ____, при обстеженні об'єктів, на яких не проводиться виробництво або втрачена їх продуктивність у зв'язку з воєнними діями виявлено:

Розділ 1. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення

№ п/п	Місцезнаходження	Поле	Цільове призначення	Площа, га	Документи, що підтверджують право власності чи користування	Термін дії документа, що підтверджує право власності чи користування	Підтверджуючі документи
А	1	2	3	4	5	6	7
	1.1. Тимчасово окуповані землі						
	ВСЬОГО по 1.1	х	х		х	х	х
	1.2. Землі заміновані, забруднені війною						
	ВСЬОГО по 1.2	х	х		х	х	х
	1.3. Землі, які не використовуються з економічних наслідків від війни						
	ВСЬОГО по 1.3	х	х		х	х	х
	ВСЬОГО по розділу 1	х	х		х	х	х

Розділ 2. Довгострокові біологічні активи рослинництва

№ п/п	Місцезнаходження	Дані щодо земельної ділянки під біологічними активами (документ на право власності чи користування)	Культура	Площа насаджень, га	Інвентарний номер	Рік посадки	Підтверджуючі документи
А	1	2	3	4	5	6	7
	ВСЬОГО по розділу 2	X	x		x	x	x

Розділ 3. Довгострокові та поточні біологічні активи тваринництва

№ п/п	Місцезнаходження (ферма)	Вид біологічних активів	Група	Кількість голів	Підтверджуючі документи
А	1	2	3	4	5
	ВСЬОГО по розділу 3	X	x		x

Голови комісії

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (посада)

Членів комісії:

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (посада)

РОЗРАХУНОК НЕПРЯМИХ ЗБИТКІВ АГРОПІДПРИЄМСТВА ВІД ВІЙНИ

Розділ 1. ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Таблиця 1.1. Розрахунок середньорічного валового доходу від сільськогосподарської діяльності (на 1 га с.г. угідь)

Рік	Культура (група культур)	Зібрана площа, га	Обсяг виробництва в масі після доробки, ц	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Очікуваний дохід від продукції, одержуваної на земельній ділянці, грн.	Виробнича собівартість виробленої продукції, грн.	Валовий дохід від сільськогоспод арської діяльності, грн.	Валовий дохід від с/г діяльності на 1 га с.г. угідь, грн. / га
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Джерело інформації</i>	<i>Форма 50-сг, 29-сг</i>	<i>Форма № 29-сг, кол. 2</i>	<i>Форма № 29-сг, кол. 4.</i>	<i>Форма № 21-заг кол. 1</i>	<i>Форма № 21-заг, кол. 2</i>	<i>п.4/п.3 x 2</i>	<i>Форма 50-сг, кол. 1.</i>	<i>П.5 – п.6</i>	<i>п.7/п.1</i>
2019									х
2019									х
Всього за 2019 рік									
2020									х
2020									х
Всього за 2020 рік									
2021									х
2021									х
Всього за 2021 рік									
Середньорічний валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га. сільськогосподарських угідь									

Таблиця 1.2. Розрахунок непрямих збитків від унеможливлення використання земель

№ п/п	Земельні ділянки	Загальна площа угідь, га	Середньорічний валовий дохід від сільськогосподарської діяльності на 1 га сільськогосподарських угідь, грн	Сума непрямих збитків, грн
А	1	2	3	4
1.1	Тимчасово окуповані землі			
2.1	Землі заміновані, забруднені війною			
3.1	Землі, які не використовуються з економічних наслідків від війни			
	ВСЬОГО			

Розділ 2. ДОВГОСТРОКОВІ БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ РОСЛИННИЦТВА

2.1. Розрахунок середньорічного валового доходу від довгострокових біологічних активів рослинництва

Рік	Культура/ вид сільсь-ког оспода-рсь кої продукції	Площа насаджень, га	Обсяг виробництва, ц.	Кількість реалізованої продукції, ц.	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Очікуваний дохід від біологічних активів, грн.	Виробнича собівартість виробленої продукції, грн.	Валовий дохід		
								Всього, грн.	на 1 га, грн. / га	На одиницю продукції, грн. / ц
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Джерело інформації	Форма 50-сг, 29-сг	Форма № 29-сг, кол. 1	Форма № 29-сг, кол. 3.	Форма № 21-заг кол. 1	Форма № 21-заг, кол. 2	$n.4/n.3 \times 2$	Форма 50-сг, кол. 1.	$7=5-6$	$8=7/1$	$9=7/2$
2019										
2020										
2021										
Всього в середньому	х	х	х	х	х	х	х			

2.2. Розрахунок непрямих збитків від втрати продуктивності довгострокових біологічних активів рослинництва

Таблиця 2.2.1. Непрямі збитки від повної втрати продуктивності біологічних активів рослинництва

№ п/п	Культура	Втрачена площа, га	Попередній середньорічний валовий дохід на 1 га, грн	Сума непрямих збитків, грн
А	1	2	3	4
1				
2				
	ВСЬОГО			

Таблиця 2.2.2. Непрямі збитки від часткової втрати продуктивності біологічних активів рослинництва

№ п/п	Культура	Обсяг виробництва, ц		Середньорічний валовий дохід на одиницю продукції грн/ц	Сума непрямих збитків, грн
		В середньому за попередній період, ц	За 2022 рік, ц		
А	1	2	3	4	$5=(2-3)*4$
1					
2					
	ВСЬОГО				

Розділ 3. ДОВГОСТРОКОВІ ТА ПОТОЧНІ БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ ТВАРИННИЦТВА

3.1. Розрахунок середньорічного валового доходу від біологічних активів тваринництва

Рік	Вид продукції тваринництва	Вироблено продукції тваринництва, ц	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Очікуваний дохід від біологічних активів, грн	Виробнича собівартість виробленої продукції, грн	Валовий дохід	
							Всього, грн	На одиницю продукції, грн /ц
А	В	1	2	3	4	5	6	7
Джерело інформації	Форми 50-сг, 24-сг	Форма 24-сг	Форма 21-заг кол. 1	Форма 21-заг, кол. 2	$4=3/2 \times 1$	Форма 50-сг, кол. 1.	$6=4-5$	$7=6/1$
2019								
2020								
2021								
Всього в середньому								

3.2. Розрахунок непрямих збитків від втрати продуктивності біологічних активів тваринництва

Таблиця 3.2.1. Непрямі збитки від повної втрати продуктивності біологічних активів тваринництва

№ п/п	Вид продукції тваринництва	Середній обсяг виробництва продукції тваринництва у попередні періоди, ц	Середньорічний валовий дохід на одиницю продукції, грн/ц	Сума непрямих збитків, грн
А	1	2	3	$4=2 \times 3$
1				
2				
	ВСЬОГО			

Таблиця 3.2.2. Непрямі збитки від часткової втрати продуктивності біологічних активів тваринництва

№ п/п	Вид продукції тваринництва	Обсяг виробництва, ц		Середньорічний валовий на одиницю продукції грн/ц	Сума непрямих збитків, грн
		В середньому за попередній період, ц	За 2022 рік, ц		
А	1	2	3	4	$5=(2-3) \times 4$
1					
2					

	ВСЬОГО				
--	--------	--	--	--	--